

Sygn. akt **III AUa 2377/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Małgorzata Aleksandrowicz

Sędziowie: SSA Katarzyna Schönhof-Wilkans (spr.)

del. SSO Renata Pohl

Protokolant: st. insp. sąd. Dorota Cieślik

po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2018 r. w Poznaniu

sprawy **E. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

o składki

na skutek apelacji E. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 8 września 2016 r. sygn. akt IV U 1355/16

oddala apelację.

del. SSO Renata Pohl	SSA Małgorzata Aleksandrowicz	SSA Katarzyna Schönhof-Wilkans
----------------------	-------------------------------	--------------------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 marca 2016 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., na podstawie art. 83 ust. 1 oraz art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121), określił wysokość zadłużenia płatnika **E. B.** z tytułu składek w wysokości 16.100,87 zł, w tym na:

- 1) ubezpieczenia społeczne za okres od 06.2014 r. do 09.2015 r. w kwocie 10.785,93 zł oraz należne odsetki w kwocie 903 zł,
- 2) ubezpieczenie zdrowotne za okres od 06.2014 r. do 09.2015 r. w kwocie 4.407,49 zł oraz należne odsetki w kwocie 373 zł,
- 3) Fundusz Pracy za okres od 06.2014 r. do 09.2015 r. w kwocie 907,45 zł oraz należne odsetki w kwocie 21 zł.

Organ wskazał, że odsetki naliczone zostały na dzień 16.03.2016 r.

Odwołanie od tej decyzji złożyła E. B., zaskarżając ją w całości i wnosząc o uchylenie decyzji i ustalenie, iż od dnia 1 czerwca 2014 r. nie jest ona zobowiązana do opłacania należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy z uwagi na zatrudnienie w innym Państwie Członkowskim na podstawie umowy o pracę i wykonywanie pracy najemnej na terenie tego innego Państwa Członkowskiego.

Wyrokiem z dnia 8 września 2016 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie o sygn. akt IV U 1355/16, oddalił odwołanie.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu I instancji stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Odwołująca E. B. od dnia 10 kwietnia 2009 r. prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą Produkcja Odzieży, Usługi (...) z siedzibą w S.. Wykonywanie działalności gospodarczej przez odwołującą było przez nią kilkakrotnie zawieszane, w tym w okresie od 31 stycznia 2014 r. do 2 czerwca 2014 r. Płatnik złożył deklaracje rozliczeniowe (...) za okres bezpośrednio poprzedzający zawieszenie działalności.

Odwołująca zgłosiła się do obowiązkowych ubezpieczeń oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego od dnia 2 czerwca 2014 r. Odwołująca nie złożyła dokumentów wyrejestrowujących z tych ubezpieczeń. Z uwagi na niezłożenie przez płatnika, pomimo obowiązku, deklaracji rozliczeniowych za okres 06/2014 r. oraz 07/2014 r., został sporządzony na podstawie ostatniej niezerowej deklaracji złożonej przez płatnika wymiar z urzędu. Za okres od 08/2014 r. na koncie płatnika zaewidencjonowano deklaracje systemowe (...)

W dniu 5 listopada 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wystosował zawiadomienie o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie określenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za okres 06/2014 r. do 09/2015 r.

W dniu 16 lutego 2016 r. wydano zawiadomienie o zakończeniu postępowania dowodowego. Ubezpieczona nie zgłosiła się w wyznaczonych terminach i nie złożyła pisemnych wyjaśnień w sprawie przyczyn nieopłacenia składek.

Powyższe skutkowało wydaniem przez ZUS decyzji z dnia 16 marca 2016 r., określającej wysokość zadłużenia z tytułu składek.

W dniu 7 lipca 2014 r. do organu rentowego wpłynęła informacja E. B. o podjęciu zatrudnienia od 1 czerwca 2014 r. w słowackiej spółce (...) s.r.o. z siedzibą w Č..

Zakład Ubezpieczeń Społecznych pismem z dnia 26 lutego 2015 r. poinformował ubezpieczoną, iż ustalono, że w okresie od 2 czerwca 2014 r. do 1 czerwca 2015 r. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 11 ust. 3a Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów i zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE z 30.04.2004 nr L 166/1 ze zm.).

W wyniku analizy przedłożonych przez odwołującą w dniu 29 marca 2016 r. nowych dokumentów, tj. umowy o pracę, dokumentu rejestracyjnego (...) zaświadczenia słowackiego pracodawcy oraz dokumentów potwierdzających opodatkowanie dochodu za lata 2014-2015 oraz potwierdzenia przelewów wynagrodzenia wypłacanego przez słowackiego pracodawcę, organ rentowy pismem z dnia 5 kwietnia 2016 r. poinformował E. B., iż w okresie od 2 czerwca 2014 r. do 3 kwietnia 2017 r. podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. W w/w piśmie poinformowano także, iż powyższe ustalenie słowackiego ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i opiera się na złożonych przez E. B. dokumentach i że ustalenie słowackiego ustawodawstwa stanie się ostateczne w ciągu 2 miesięcy od poinformowania instytucji słowackich, jeżeli nie zgłoszą one zastrzeżeń.

Pismem z dnia 22 kwietnia 2016 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa poinformowała, że na podstawie kontroli, którą przeprowadzono u P. s.r.o., stwierdzono, iż w przypadku pracowników tej firmy nie dochodzi do rzeczywistej realizacji czynności zarobkowej na terenie Republiki Słowackiej. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa wskazała, że w stosunku do charakteru czynności pracowników pracodawcy P. s.r.o. nie zmieniła swego stanowiska i uważa, że E. B., zgodnie z art. 11 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w dalszym ciągu podlega przepisom prawa ubezpieczenia społecznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wskazała przy tym, że dokona zmiany swojego stanowiska, jeżeli E. B. za pośrednictwem polskiej instytucji ZUS przedłoży dowody, poświadczające rzeczywiste wykonywanie czynności dla firmy (...) s.r.o. na terenie Republiki Słowackiej.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji uznał złożone odwołanie E. B. za niezasadne.

Przedmiotem rozstrzygnięcia było ustalenie, czy odwołująca E. B., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, zobowiązana jest do opłacenia zaległych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od 06.2014 r. do 09.2015 r. wraz z odsetkami.

Sąd Okręgowy, z powołaniem na właściwe przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121), wyjaśnił, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi – od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Osoby te na swój wniosek podlegają również dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu. Płatnicy składek są nadto obowiązani według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy, a jeżeli nie złożą w terminie deklaracji rozliczeniowej, nie będąc z tego obowiązku zwolnionymi, Zakład dokonuje wymiaru składek z urzędu w wysokości wynikającej z ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej, bez uwzględnienia wypłaconych zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, zawiadamiając o tym płatnika. Jeżeli płatnik po wymierzeniu składek z urzędu złoży deklarację rozliczeniową, Zakład koryguje wymiar składek do wysokości wynikającej ze złożonej deklaracji rozliczeniowej.

E. B. na okres od 31 stycznia 2014 r. do 2 czerwca 2014 r. dokonała zawieszenia działalności gospodarczej. Odwołująca dokonała wznowienia wykonywania tej działalności, składając zgłoszenie ((...)) do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego od dnia 2 czerwca 2014 r. W odwołaniu powoływała się natomiast na zawartą w dniu 1 czerwca 2014 r. umowę o pracę z firmą (...) s.r.o. z siedzibą na Słowacji. W ocenie odwołującej, od daty zawarcia umowy o pracę ze słowackim pracodawcą podlegała ona ustawodawstwu słowackiemu, a składki na ubezpieczenie odprowadzane były przez płatnika do instytucji właściwych na Słowacji.

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko to było jednak błędne.

Jakkolwiek zgodnie z art. 13 ust.3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.04.166.1 ze zm.), osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną (...), to jednak w okolicznościach niniejszej sprawy powyższy przepis nie miał zdaniem Sądu I instancji zastosowania.

Fakt podjęcia pracy najemnej na terytorium innego państwa członkowskiego, przy równoczesnym kontynuowaniu działalności gospodarczej w Polsce, nie oznacza samo przez się, że dochodzi do wygaśnięcia obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu nadal prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce, lecz oznacza jedynie, że dochodzi do zbiegu tytułów do ubezpieczeń na terytorium dwóch państw członkowskich UE. To powoduje konieczność

ustalenia, ustawodawstwo którego z krajów jest właściwe w zakresie ubezpieczenia społecznego z obu zbiegających się tytułów. Reguły kolizyjne są bowiem wprowadzane po to, aby uniknąć sytuacji, w której ubezpieczony podlega jednocześnie ustawodawstwu więcej niż jednego państwa członkowskiego, a w konsekwencji – podlega jednocześnie ubezpieczeniom społecznym w więcej niż jednym państwie członkowskim.

Zauważyć przy tym należało, że przepis art.19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r., dotyczący wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004, stanowi, że na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadcza, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie.

Przepis art. 20 ust.2 powołanego wyżej rozporządzenia z dnia 16 września 2009 r. stanowi także, że instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo staje się ustawodawstwem mającym zastosowanie do danej osoby zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, informuje o dniu, od którego rozpoczyna się stosowanie tego ustawodawstwa, instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, którego ustawodawstwu ostatnio podlegała ta osoba.

Do poświadczenia mającego zastosowanie ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego stosowane jest „zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej” – (...)

Sąd Okręgowy wskazał, że postępowanie wyjaśniające w zakresie tego, czy w okresie od 2 czerwca 2014 r. do 3 kwietnia 2017 r. E. B. podlegała ustawodawstwu słowackiemu zostało wszczęte przez organ rentowy wskutek poinformowania przez odwołującą o podjęciu zatrudnienia w słowackiej spółce (...) s.r.o. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie potwierdziła podlegania systemowi ubezpieczeń społecznych przez odwołującą w tym kraju. Wobec tego E. B., zgodnie z art. 11 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w dalszym ciągu podlega przepisom prawa ubezpieczenia społecznego Rzeczypospolitej Polskiej. Odwołująca nie przedstawiła przy tym żadnych dowodów poświadczających rzeczywiste wykonywanie czynności dla firmy (...) s.r.o. na terenie Republiki Słowackiej.

Zgodnie z ogólną zasadą dowodową (art. 6 k.c.) ciężar wykazania spełnienia warunków do przyznania świadczenia ciążył na stronie odwołującej. W myśl art. 232 k.p.c., strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę. Reguły dowodzenia w procesie cywilnym (art. 232 k.p.c.) zobowiązują zatem strony do wskazywania dowodów, z których wywodzą one skutki prawne. Zasada ta znajduje także zastosowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, których przedmiotem są odwołania od decyzji organów rentowych.

Odwołująca podlegałaby ustawodawstwu danego kraju członkowskiego, gdyby w sposób wiarygodny wykazała, że istotnie była zatrudniona na podstawie umowy o pracę z pracodawcą tego kraju i opłacała składki na ubezpieczenia społeczne z tego tytułu. Tymczasem odwołująca nie sprostała powyższemu obowiązkowi, nie przedłożyła bowiem ani dokumentu urzędowego potwierdzającego fakt podlegania ustawodawstwu słowackiemu w spornym okresie, ani też dowodów, od których słowacka instytucja ubezpieczeniowa uzależniła zmianę swojego stanowiska w przedmiocie podlegania przez nią ubezpieczeniu.

Skoro zatem E. B., podlegająca ustawodawstwu polskiemu jako płatnik składek, nie dopełniła ciężącego na niej obowiązku ich opłacenia, to skutkować to musiało powstaniem zadłużenia z tego tytułu. Mając powyższe na względzie, Sąd I instancji, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił wniesione odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wniosła E. B., działająca osobiście, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, poprzez:

- 1) niezastosowanie powyższego przepisu i utrzymanie przez Sąd I instancji stanu niezgodnego z prawem;
- 2) stwierdzenie, że odwołująca była zobowiązana, jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą do opłacania składek, podczas gdy z uwagi na okoliczność rzeczywistego wykonywania pracy na terytorium Słowacji ZUS miał możliwość potwierdzenia dla niej wyłącznie ustawodawstwa słowackiego, gdyż temu podlegała w spornym okresie;
- 3) oddalenie odwołania, podczas gdy brak jest prawomocnej decyzji ZUS stwierdzającej ustawodawstwo właściwe w okresie od 1 czerwca 2014 r. do 31 sierpnia 2016 r., co czyni zaskarżoną decyzję przedwczesną;
2. rażąco naruszenie prawa materialnego, tj. art. 22 k.p. oraz art. 58 k.c. w zw. z art. 300 k.p., poprzez zignorowanie zasady, że stosunek ubezpieczenia społecznego podlega prawu miejsca wykonywania pracy, dokonanie oceny zaistnienia stosunku pracy i stosunku ubezpieczenia oraz oceny ważności stosunku prawnego będącego podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy według miejsca zamieszkania ubezpieczonej, oraz poprzez oddalenie odwołania przy braku wcześniejszej decyzji o ustawodawstwie polskim;
3. rażąco naruszenie prawa materialnego, tj. art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, poprzez podtrzymanie przez Sąd I instancji decyzji organu rentowego, która nie może być kwalifikowana jako decyzja w ogóle;
4. rażąco naruszenie prawa materialnego, tj. art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004, poprzez nieuwzględnienie nadanego odwołującej numeru ubezpieczenia na Słowacji, podczas gdy Sąd miejsca zamieszkania nie może tej okoliczności zignorować, bowiem istnienie tytułu ubezpieczenia społecznego za granicą wyklucza dokonywanie ustaleń przeciwko dowodowi ubezpieczenia społecznego w innym państwie, co doprowadziło do podwójnego obciążenia odwołującej mimo, że składki za sporny okres zostały odprowadzone do słowackich instytucji właściwych;
5. rażąco naruszenie prawa materialnego, tj. art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, podczas gdy przepis ten nie miał zastosowania w sprawie, ponieważ odwołująca wykonywała nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale też pracę najemną na Słowacji, niemającą charakteru marginalnego, w związku z czym zastosowanie do niej ma tylko przepis art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia;
6. rażąco naruszenie prawa materialnego, tj. art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, poprzez jego niezastosowanie i doprowadzenie do sytuacji, w której odwołująca podlegała w tym samym czasie ustawodawstwu dwóch różnych państw członkowskich;
7. rażąco naruszenie prawa materialnego, tj. art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4 oraz art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez ich błędne zastosowanie, podczas gdy w sprawie niniejszej zastosowanie powinien znaleźć tylko przepis art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004, zgodnie z którym odwołująca podlegała ustawodawstwu słowackiemu jako państwa, w którym wykonywała pracę najemną za wynagrodzeniem pozostającą w zbiegu z prowadzoną działalnością gospodarczą;
8. rażąco naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 1 ust. 2 lit. c w zw. z art. 5 ust. 1, art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego, poprzez podtrzymanie ustalenia ustawodawstwa polskiego i usankcjonowanie zaniechania podjęcia współpracy między instytucjami, bez jednoczesnego podjęcia wątpliwości w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, co doprowadziło do zaniechania skutecznienia w pełnym zakresie procedury dialogu i koncyliacji.

Uzasadniając apelację, E. B. podniosła, że określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucje miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia odwołującej ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy był ważny według prawa miejsca jej zamieszkania. Nie wydano decyzji o ustawodawstwie polskim, zatem zaskarżona decyzja była przedwczesna. Tylko właściwy organ według przepisów miejsca świadczenia pracy mógł oceniać zaistnienie stosunku ubezpieczenia w

sensie prawnym. Wobec zawarcia umowy o pracę ze słowackim pracodawcą z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności na terenie Polski nie powstał dla odwołującej obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w okresie spornym, a wszystkie składki były opłacane wyłącznie na Słowacji przez zatrudniającą ją firmę.

Mając powyższe na uwadze, skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez jego uchylenie bądź zmianę w całości w ten sposób, że Sąd Apelacyjny uchyli zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję ZUS, ponieważ odwołująca w spornym okresie czasu była zatrudniona na podstawie umowy o pracę na Słowacji, co oznacza, że nie jest zobowiązana do opłacania należności z tytułu składek z uwagi na zatrudnienie w innym Państwie Członkowskim na podstawie umowy o pracę i wykonywanie pracy najemnej na terenie innego państwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz decyzji ZUS i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu, a także o zasądzenie od organu na rzecz odwołującej wniesionej opłaty od apelacji.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie.

Z kolei E. B. w piśmie z dnia 29 grudnia 2017 r. podtrzymała stanowisko wyrażone w swojej apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacja odwołującej nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodzić należało się z Sądem Okręgowym co do tego, co stanowiło przedmiot sporu w niniejszej sprawie. Zgodzić należało się również z wynikami przeprowadzonego przez ów Sąd postępowania dowodowego, które w opinii Sądu Apelacyjnego określić należało jako dające podstawy do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Zostało ono bowiem przeprowadzone w sposób prawidłowy, a zebrany materiał poddany został wszechstronnej ocenie, z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, które tutejszy Sąd w pełni podziela i przyjmuje za własne, bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

Choć dla weryfikacji twierdzeń podniesionych w apelacji E. B. Sąd II instancji uzupełnił materiał dowodowy sprawy (por. k. 92, 93), to powyższe w żaden sposób nie wpływało na pozytywną ocenę zaskarżonego rozstrzygnięcia Sądu I instancji, a pozwalało na stwierdzenie, że powyższe twierdzenia skarżącej, ujęte w formie zarzutów apelacyjnych, nie miały uzasadnionych podstaw.

Oceniając przedłożone przez organ rentowy dokumenty w postaci pisma słowackiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 26 lipca 2016 r. wraz z jego tłumaczeniem (k. 82, 83) oraz akta doręczone wraz z pismem z dnia 31 stycznia 2018 r. (k. 99), Sąd Apelacyjny uznał ich pełną wiarygodność oraz przydatność dla rozstrzygnięcia sprawy, bowiem przymioty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a Sąd Odwoławczy nie znalazł powodów, by z urzędu podważać ich autentyczność i zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy.

Przypomnieć należy, że dla ustalenia podlegania określonym systemowi ubezpieczeń społecznych przez osobę wykonującą równocześnie pracę najemną oraz pracę na własny rachunek na terenie różnych Państw Członkowskich Unii Europejskiej, mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L z 2004 r. Nr 166 poz. 1) – zwane dalej „rozporządzeniem podstawowym” oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia Nr 883/2004 (Dz. U. UE L z 2009 r. Nr 284 poz. 1) – zwanego dalej „rozporządzeniem wykonawczym”.

Od daty wejścia Polski do Unii Europejskiej osoba będąca równocześnie pracownikiem najemnym na terytorium jednego z Państw Członkowskich oraz prowadząca działalność na własny rachunek w Polsce, nie podlega ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia w Polsce pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie art.

6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121, z późn. zm.).

Zgodnie bowiem z art. 11 ust. 1 rozporządzenia 883/2004, osoby, do których stosuje się rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Ustawodawstwo właściwe jest ustalane zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia. Z art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/2004 wynika, że osoba, która wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego, w którym wykonuje pracę najemną. Wyłączona jest tym samym możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób niż wskazany przez ten przepis.

Koordinacja systemów zabezpieczenia społecznego Państw Członkowskich Unii Europejskiej opiera się więc na zasadzie, zgodnie z którą osoby przemieszczające się na terytorium Unii podlegają systemowi zabezpieczenia tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 rozporządzenia 883/2004). Zasada ta ma zapobiec wystąpieniu zbiegu mających zastosowanie przepisów ustawodawstw krajowych oraz komplikacji, które mogłyby z tego wyniknąć (pkt 15 preambuły do rozporządzenia 883/2004).

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy, zasadą, która mogła mieć zastosowanie przy wyborze jednego z dwóch ustawodawstw z zakresu zabezpieczenia społecznego, była zasada koordynacji przewidziana w art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/2004. W celu zastosowania tej zasady regulacje unijne określają jednak stosowną procedurę postępowania wyznaczonych instytucji ubezpieczeniowych zainteresowanych Państw Członkowskich. Procedurę tę opisuje art. 16 rozporządzenia 883/2004. Zgodnie z art. 16 ust. 1 rozporządzenia, osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, a stosownie do art. 16 ust. 2 wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego i art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu. Jak stanowi art. 16 ust. 3, tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

Dla określenia kompetencji organu rentowego oraz sądów polskich w zakresie ustalenia istnienia zatrudnienia pracowniczego w innym państwie członkowskim (odpowiednio – możliwości zastosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/2004 przy ustalaniu ustawodawstwa właściwego dla ubezpieczonego mającego miejsce zamieszkania w Polsce oraz zastosowania poszczególnych etapów procedury opisanej w art. 16 rozporządzenia 987/2009) istotne znaczenie ma stanowisko przyjęte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 Nr 3, poz. 47). W wyroku tym Sąd Najwyższy stwierdził, że nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa, ponieważ stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia 883/2004 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Oznacza to, że polski organ rentowy (jako instytucja właściwa według miejsca zamieszkania wnioskodawcy) nie ma kompetencji do oceny spełnienia warunków objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim z tytułu wykonywania tam pracy najemnej. Wynika z tego, że do organu rentowego należy przede wszystkim ustalenie (w trybie i sposób przewidziany w ww. art. 16) czy osoba uprawniona podlega ubezpieczeniu społecznemu w innym państwie członkowskim (państwie, gdzie wykonywana jest praca najemna), a nie ustalenie czy ważny jest stosunek prawny (np. umowa o pracę najemną) będący podstawą objęcia jej ubezpieczeniem społecznym w tym państwie.

Jeżeli organ rentowy poweźmie wątpliwości co do ważności stosunku prawnego będącego podstawą objęcia tytułem ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim w ramach postępowania w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego, to nie może samodzielnie przesądzać tej kwestii, lecz musi wyczerpać formalny tryb ustalania właściwego ustawodawstwa przewidziany w art. 16 rozporządzenia 987/2009 (por. K. Ślebzak, Podleganie ubezpieczeniu społecznemu w przypadku jednoczesnego wykonywania pracy i prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium przynajmniej dwóch państw członkowskich UE, *Praca i Zabezpieczenie Społeczne* 2012 nr 11, s. 33). Powyższe stanowisko ma uzasadnienie w art. 1 pkt a rozporządzenia 883/2004, który na potrzeby stosowania tego rozporządzenia definiuje pojęcie „pracy najemnej” (określenie „praca najemna” oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taka do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce).

Przenosząc powyższe na grunt analizowanej sprawy, odwołująca domagała się ustalenia wobec niej ustawodawstwa właściwego słowackiego, informując, że jednocześnie prowadzi działalność gospodarczą na terytorium Polski oraz wykonuje pracę najemną na podstawie stosunku pracy z pracodawcą słowackim. Odwołująca niewątpliwie w świetle tych okoliczności weszła w stosunki ubezpieczenia społecznego o charakterze transgranicznym przez jednoczesne wykonywanie działalności i pracy najemnej w różnych państwach, stąd koniecznym stało się zbadanie, czy spełnia warunki ubezpieczenia ustanowione przez system zabezpieczenia społecznego w prawie krajowym wskazanym przez normy kolizyjne jako właściwe. W tym wypadku organ ubezpieczeń społecznych miejsca zamieszkania ubezpieczonego był uprawniony tylko do wskazania ustawodawstwa właściwego stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/2004 (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2007 r., I UK 68/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 300), nie miał natomiast kompetencji do oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym. Ocena ta mogła nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanego przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i mogła być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować.

W zgodzie z powyższym, pismem z dnia 22 kwietnia 2016 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa S. P. poinformowała, że na podstawie kontroli, którą przeprowadzono u P. s.r.o. z siedzibą w Č., stwierdzono, iż w przypadku pracowników tej firmy nie dochodzi do rzeczywistej realizacji czynności zarobkowej na terenie Republiki Słowackiej (k. 36, 37). Ustawodawstwo uznane przez ZUS za tymczasowe, o którym poinformował on instytucję słowacką, nie mogło zatem stać się ostatecznym.

Sąd Apelacyjny stwierdza, że na podstawie tak sformułowanego stanowiska instytucji słowackiej oraz w związku z faktem, iż E. B. nie przedłożyła w organie rentowym żadnych dokumentów potwierdzających podleganie ubezpieczeniom według prawa słowackiego, pozwany miał podstawy do ustalenia, iż wnioskodawczyni podlega ustawodawstwu polskiemu. W ocenie Sądu Odwoławczego, Sąd Okręgowy zasadnie uznał tym samym, że w oparciu o taki materiał organ rentowy mógł wydać decyzję ostateczną.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, organ rentowy winien każdorazowo przedsięwziąć starania o uzyskanie jednoznacznego i niebudzącego żadnych wątpliwości stanowiska instytucji zagranicznej (w tym przypadku słowackiej), a nie tylko upatrywać w ograniczonej dokumentacji, przedłożonej przez ubezpieczoną, podstaw do odstąpienia od zwrócenia się, jak w tym przypadku, do S. P. o zweryfikowanie przedstawionych przez nią informacji. Tak też postąpił ZUS w analizowanej sprawie. Instytucja słowacka i polski ZUS prowadziły bowiem korespondencję dotyczącą odwołującej i zmierzającą do ustalenia podlegania właściwemu ustawodawstwu. Stanowisko podmiotu słowackiego było każdorazowo przedstawiane E. B. – o czym świadczą przedłożone przez organ rentowy potwierdzenia odbioru kolejnych pism. Odwołująca była niejednokrotnie wzywana o dostarczenie wymaganej dokumentacji i złożenia wyjaśnień, jednak z danej jej możliwości nie skorzystała – nie przedłożyła zaświadczenia (...) potwierdzającego podleganie ubezpieczeniu słowackiemu, a na wezwanie ZUS nie dostarczyła dokumentów, na podstawie których słowacki organ ubezpieczeniowy uznałby jej podleganie ustawodawstwu tego kraju. Instytucja słowacka, na podstawie posiadanej dokumentacji, nie uznała zatem za zasadne objęcie E. B. słowackim ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy najemnej na terenie tego państwa. Jednocześnie wskazać należy, że w prowadzonej pomiędzy polskim a słowackim organem korespondencji brak jest decyzji z dnia 26 października 2015 r. o zawieszeniu postępowania,

na którą powoływała się odwołująca w piśmie z dnia 29 grudnia 2017 r. (k. 88) i takiej decyzji również skarżąca nie przedłożyła do akt sprawy.

W tym miejscu zauważyć jeszcze trzeba, że jeśli intencją zainteresowanego jest uzyskanie potwierdzenia podlegania wskazanemu przez niego ustawodawstwu, to temu służy właśnie wniosek o wydanie poświadczenia na formularzu (...) którego podstawę stanowi art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. Wówczas ocena takiego żądania należy do organów i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo miałoby być zastosowane. Z kolei wydanie tego poświadczenia będzie wiążące dla państwa miejsca zamieszkania przy ustaleniu ustawodawstwa właściwego tak długo, jak nie zostanie wycofane/unieważnione. W tej to właśnie procedurze zainteresowany może dochodzić swoich praw wynikających z norm kolizyjnych rozporządzenia podstawowego i tym samym doprowadzić do ustalenia ustawodawstwa państwa miejsca wykonywania pracy – zgodnie ze swoim żądaniem.

W zależności zatem od swoich intencji, zainteresowany może poddać się procedurze koordynacyjnej angażującej wszystkie zainteresowane państwa członkowskie, w której niemożliwe jest podważanie co do meritum ich wspólnego porozumienia w sprawie ustalenia ustawodawstwa właściwego (wystąpić w wnioskiem o ustalenie ustawodawstwa właściwego), albo skorzystać z procedury umożliwiającej zakwestionowanie stanowiska państwa członkowskiego miejsca wykonywania pracy co do niepodlegania jego ustawodawstwu (wystąpić z wnioskiem o wydanie poświadczenia A1) (tak SN w wyroku z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16).

Stwierdzić należało zatem, że procedura współpracy z organem słowackim została w niniejszej sprawie prawidłowo zastosowana, a w jej rezultacie ZUS uzyskał rozstrzygające i wiążące stanowisko S. P., że nie uznaje ona E. B. za świadczącą pracę najemną na terenie Słowacji, a w związku z tym osobę podlegającą ustawodawstwu słowackiemu. Ustalenie to opierało się na wyniku przeprowadzonej zgodnie z przepisami państwa świadczenia pracy procedury oceny istnienia stosunku prawnego rodzącego obowiązek ubezpieczenia oraz na braku formularza (...) który w świetle prawa europejskiego w istocie rozstrzyga o podleganiu lub niepodleganiu ustawodawstwu danego kraju w zakresie zabezpieczenia społecznego (por. art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego). Polski organ rentowy rozstrzygnął zatem w zgodzie z tym, jak zadecydował ostatecznie organ słowacki, a zatem że ustawodawstwem właściwym pozostaje ustawodawstwo polskie.

Wbrew twierdzeniom apelującej, ani Sąd Okręgowy, ani też instytucja ubezpieczeniowa miejsca jej zamieszkania, nie czyniła samodzielnych ustaleń w zakresie badania istnienia stosunku pracy stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego odwołującej w Słowacji, a już tym bardziej nie były czynione ustalenia przez pozwanego i Sąd I instancji o tym, że wykonywała ona pracę o charakterze marginalnym.

W analizowanej sprawie nie było też podstaw do tego, by organ rentowy, jako instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie (odwołującej), powziąć miał wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa. Organ rentowy przedsięwziął bowiem wszelkie czynności konieczne do wyjaśnienia sytuacji E. B. na terytorium Słowacji oraz zapewnił jej możliwość czynnego udziału w postępowaniu i wspierania swojego stanowiska. Wyczerpana została tym samym procedura ustalania ustawodawstwa właściwego dla odwołującej.

Jak to wyżej wskazano, to właśnie stanowisko właściwej instytucji ubezpieczeniowej państwa słowackiego, a więc państwa, gdzie praca najemna miała być świadczona, uzyskane w trybie koncyliacji i dialogu, dało podstawę do wydania zaskarżonej decyzji.

Reasumując, odwołująca nie wykazała, że zaskarżona decyzja ZUS z dnia 16 marca 2016 r. jest niezasadna. E. B. miała możliwość dostarczenia instytucji słowackiej dokumentacji dotyczącej pracy najemnej za pośrednictwem polskiego ZUS, czego jednak nie uczyniła. Na dzień wydania zaskarżonej decyzji, a nawet na dzień wyrokowania przez Sąd (por. art. 316 k.p.c.) brak jest w aktach decyzji instytucji słowackiej, stwierdzającej podleganie odwołującej ustawodawstwu słowackiemu – której wydanie obciążało tę właśnie instytucję, a nie odpowiednie organy po stronie polskiej. Zatem

apelująca podlega ustawodawstwu polskiemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i dlatego zaskarżona decyzja ZUS jest słuszna.

Jednocześnie zwrócić trzeba uwagę, że jeżeli odwołująca przedstawi żadaną dokumentację, której przedłożenia domagała się instytucja słowacka, i instytucja ta wskutek powyższego zmieni swoje stanowisko (por. pismo z dnia 26 lipca 2016 r., k. 82, 83), to wówczas zaistnieje podstawa do wznowienia postępowania w sprawie składek objętych zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzją.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, że Sąd I instancji powołane w uzasadnieniu wyroku przepisy prawa materialnego i procesowego zastosował w pełni prawidłowo i dlatego Sąd Apelacyjny - wobec braku zarówno podstaw faktycznych, jak i prawnych do uwzględnienia apelacji, oddalił ją na podstawie art. 385 k.p.c.

del. SSO Renata Pohl	SSA Małgorzata Aleksandrowicz	SSA Katarzyna Schönhof-Wilkans
----------------------	-------------------------------	--------------------------------